

Svartsörådets verksamhetsberättelse 2024/25

Svartsörådets styrelse avger här berättelse över verksamheten sedan det förra årsmötet i augusti 2024 fram till kommande årsmöte augusti 2025.

Allmänt

Svartsörådet är en ideell förening med huvudsakligt mål om att verka för en hållbar utveckling som bidrar till att det är möjligt att arbeta och bo på Svartsö. Allt vi gör utgår från öns unika egenskaper, naturvärdena och kulturlandskapet, möjligheter till företagande samt gynnande av entreprenörskap. Föreningen stödjer på olika sätt även de initiativ som sker genom enskilda eller grupper av människor som syftar till att göra ön attraktiv. Ön ska också upplevas välkomnande för besökare och kommande Svartsöbor. Vi anser att det är viktigt att deltids- och fritidsboende engageras och kan delta i öns utveckling.

Allt engagemang inom föreningen sker på frivillig basis och utan ersättningar. Föreningen har varken sökt eller tagit emot allmänna medel.

Öppna landskap

Svartsörådet har genom åren uppmuntrat och gett ekonomiska bidrag till olika initiativ för att hålla öns landskap öppna. Glädjande nog har många fast- och fritidsboende bidragit genom egna insatser för att bevara öns unika kulturlandskap, ibland med viss ekonomisk hjälp från föreningens fond för öppna landskap. Fondens medel skapas genom frivilliga bidrag (Swisha 123 667 86 92 – ange *Öppna landskap*). Via pantinlämning på Svartsö lanthandel kan man bidra till fonden genom att låta pantkvittot tillfalla "öppna landskap". (Tack Svartsö lanthandel för er hjälp med att se till att en del av pengarna för returer på flaskor hamnar i fonden också under 2024/25!)

Styrelsen arbetar med en särskild arbetsgrupp för fortsatt bevakning och utveckling av initiativ som kan bidra till hållbar hantering av öns naturresurser. Kontaktperson är Björn Hansson.

Svartsöruset

Efter pandemiårens restriktioner återupptog föreningen 2023 arrangemanget *Svartsöruset*. Också 2025 var det ett uppskattat motionslopp för barn, unga, gamla; ja, alla som vill mäta sin kapacitet på 500 meter, 2 km, 4 km eller 8 km. I 2025-års upplaga deltog fler än 120 löpare. Anmälningsavgiften bidrar till föreningens olika aktiviteter och möjliggör planering för kommande arrangemang i anslutning till Hembygdsföreningens kulturvecka.

I styrelsen finns en arbetsgrupp med Lotta Noaksson, Therese Kumlin och Karina Telling McNeil och Tobe Lundgren som tillsammans med många fler sett till att arrangemanget kunnat genomföras. Resultatlistor publiceras på sociala medier. Ett stort tack till Svartsö Kajak, Bistro Sågen, och Svartsö lanthandel och café som bidragit till fina priser för deltagarna i Svartsöruset.

Svartsö framtid

Föreningen arbetar aktivt med att förena utvecklingsarbete för öns framtid med att bejaka viktiga bevarandeintressen gällande en unik natur och ett kulturlandskap. Som skapas av människor på ön och förutsätter att det finns möjligheter att bo och arbeta här. Utmaningarna är många, till exempelvis demografin, infrastrukturen med transporter, skolans framtid och till och med sådana utmaningar som de skador som vildsvin orsakar.

Kommunala och regionala planer och vår verksamhet

Under året har föreningen bevakat kommunens arbete med **havs- och kustplanen**, och den revidering som skett av **översiktsplanen** i Värmdö kommun. Vår standpunkt har varit att det måste vara möjligt att bo, arbeta och utveckla verksamheter i skärgården och samtidigt slå vakt om de unika kvaliteter i miljö och natur som finns här. Föreningen har varit en aktiv samtalspartner till kommunen i olika frågor och vid ett antal tillfällen presenterat ön och dess verksamheter för kommunens politiker och anställda. Vi riktar ett stort tack till Svartsö Skärgårdshotell & Vandrarhem, Abborrvass Lantbruk, Svartsö lanthandel och hembygdsföreningen för generös medverkan i de olika engagemangen.

Värmdö kommun har tagit fram ett förslag som ska möjliggöra mer samlad **ny boendestruktur på Svartsö** och Möja. Markanvisning har skett, men arbetet med detaljplan för kommunens mark vid Svartsö skola har ännu inte inletts. Bedömningen är att en detaljplan som beskriver vad och hur området kan bebyggas kan fastställas i slutet av 2027, vilket förmodligen innebär att några eventuella nya bostäder tidigast kommer att kunna etableras under 2028.

Svartsörådet är allmänt positivt till att det ska vara möjligt med nybyggnation av bostäder på ön. Men vi har också noterat att det finns en viss oro och avvaktande hållning till förändringar hos grupper av fritidsboende och även flera andra. Den fortsatta processen kommer att följas och alla synpunkter är av värde.

Föreningen har i olika sammanhang med kommunala representanter framfört önskemål om snabbare hantering av privata bygginitiativ och en mer verklighetsanpassad bedömning av de värden som behöver skyddas. Skapas inte förutsättningar för nyetableringar på ön kommer det på sikt inte heller finnas möjligheter för unga människor att skapa eget boende.

Svartsö skola är viktig för ön och kringliggande öar. Under året har förskoleverksamheten åter öppnat, men underlaget för den och för skolan är mycket skört. Prognoserna för elevunderlaget de närmaste åren är dystert. Skolan kommer under det kommande läsåret att verka med undervisning på stadierna F-5. Tillsammans med representanter för Ingmarsö har vi argumenterat för att kommunerna Österåker och Värmdö ska ha ett närmare samarbete kring att skapa möjligheter för elever att söka sig från Ingmarsö till Svartsö skola. Tyvärr har elevunderlaget från Ingmarsö också minskat, vilket på sikt minskar möjligheterna för Svartsö skola.

Trafikplanering på land och till sjöss är aktuell från flera aspekter, men under året har det främst varit regionens planering av trafiken inför 2026 och de kommande upphandlingarna av nya båtar och därmed sjötrafikens framtida utformning som föreningen valt att följa och agera på. För vår del har det varit viktigt att trafiken till och från replipunkterna Åsättra och Boda bibehålls på lägst samma nivå som idag. Vi har också framfört att det är viktigt att den sammanhållna båttrafiken från ön till Slussen/Strömkajen ska vara dagligen möjlig och under hela året. I flera frågor har vi samverkat med Trafikantföreningen och SIKO för att lämna gemensamma synpunkter.

Värmdö hamnar har gjort en välbehövlig upprustning av parkeringsplatsen vid Boda brygga. Tyvärr leder regionens policy om att föra över trafik mot replipunkterna att fler hänvisas till buss. Vid några tidpunkter på året medför det avsevärd trängsel på bussarna med människor och bagage, vilket i sin tur innebär att fler tar egen bil till Boda. Under sommartid kan det därför, trots en större parkering, vara ont om platser. Föreningen fortsätter också mot denna bakgrund att förorda fler möjligheter till att göra hela resan till skärgården med båt från regionen centrala del.

Värmdö kommun planerar att förändra **avfallshanteringen** på ett avgörande sätt för alla som vistas på Svartsö. Förändringarna kommer att introduceras successivt och på sikt medföra att alla hushållssopor ska lämnas vid några uppsamlingspunkter på ön och den fastighetsnära sophämtningen kommer att upphöra. Vi har begärt att planeringen ska ske i samråd med företrädare för ön.

Föreningen vill att återvinningsgården ska vara en komplett anläggning där också mindre mängder med riskavfall, som exempelvis belysningsarmatur, ska kunna hanteras. Den vid två tillfälle anlöpande "grovsopfärjan" skulle därmed kompletteras och avlastas. Vi har haft en löpande dialog med kommunen kring avfalls och återvinningsfrågor. Påpekanden har också gjorts kring att det måste finnas offentliga toaletter och andra lösningar på ön för ett växande antal besökare med båt såväl som vandrare på olika leder.

Region Stockholm har i juni 2015 inlett ett arbete med en **ny regional utvecklingsplan, RUFS 2060**. Planen är en gemensam utvecklingsstrategi för regionen och kommunerna i Stockholms län. Svartsörådet har beretts möjlighet att delta i den inledande presentationen av arbetet och kommer att genom olika initiativ att fortsätta bevaka de intressen som kan skapa en levande skärgård.

Skärgårdspaketet har varit ett projekt från Värmdö kommun som syftat till att genom dialoger med kommunens kärnöar skapa kunskapsunderlag för kommunens arbete med frågor som berör skärgården på olika sätt. Svartsörådet har arrangerat ett antal tillfällen till dialoger mellan på ön verksamma och representanter för kommunen. Under året har kommunen permanentat en deltidstjänst som skärgårdsutvecklare och som också utgör en kontaktyta för föreningens olika initiativ och ställningstaganden. Bland viktiga frågor för Svartsörådet är att det skapas goda villkor för boende och näringsverksamhet.

Föreningens aktiviteter kan följas på sociala medier och på föreningens hemsida **svartso.se** där uppdateringar sker löpande. Under året har vi publicerat aktuell information om Svartsö och föreningen. På hemsidan finns också en presentation av

verksamheter som kan vara av intresse för såväl besökande som mera permanent vistande på ön. Vi vill gärna uppmuntra användandet av tjänster som tillhandahålls av öns företag eller de företag på kringliggande öar som verkar på Svartsö. Uppmana gärna bekanta och andra att bo på ön (flera olika intressanta alternativ), handla på lanthandeln och äta på någon av öns restauranger.

Ekonomi

Föreningens ekonomi redovisas genom de årsmöteshandlingar som publiceras på vår hemsida. Antalet medlemmar är ca 60. Medlemskapet bygger på hushåll och kan därför medföra att fler är medlemmar på en enda medlemsavgift. Medlemsavgiften har varit 150 kr per år.

Representation

Föreningen är medlemmar i SIKO (Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktorganisation – siko.org.se) och är representerade i Värmdö kommuns skärgårdsråd (varmdo.se). Martin Hinders har representerat föreningen i styrelsen för SIKO. I kommunens skärgårdsråd är Toivo Heinsoo och Lotta Noaksson, som efterträdde Karina Telling McNeil från april 2025, föreningens representanter.

Styrelsen

Under året har Maria Backe lämnat styrelsen i samband med att hon påbörjat en ledande tjänst inom Värmdö kommun.

Styrelsen har haft sex styrelsemöten under året. Mötena har skett digitalt respektive i fysisk form. Samtliga styrelsemedlemmar har deltagit på någon av mötena. Därutöver har avstämningar och rapporteringar skett i olika former.

Ordförande för styrelsen är Toivo Heinsoo, kassör är Martin Hinders, ledamöter är Lotta Noaksson, Therese Kumlin, Hans Friberg, Rose-Marie Skogman, Karina Telling McNeil, Olle Wallin, Anita Heurlin, Björn Hansson och Tobe Lundgren.

Svartsö i juli 2025

Styrelsen